

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Veled vagyunk, Izrael! – kiáltották több ezren a Dohány utcai zsinagógában

A Mazsihisz és a HIT Gyülekezete szervezésében összesen mintegy négy és fél ezren töltötték meg a Dohány utcai zsinagóga földszinti és emeleti padosait, álltak középen és oldalt, a bejárat körül, több százan pedig a Herzl téren felállított kivétítón kísérhették figyelemmel az eseményt, hallgathatták-láthatták a szónokokat. A rendezvény háziasszonya Ámon Betti (ZSIKK) volt.

A hangulat egyszerűen megfogalmazhatatlan... apró magyar és izraeli zászlócskák és méretes lobogók a kezekben és alálíbbenne az emeletekről. Az egymást váltó szónokok beszédét gyakran szakította meg ütemes taps, több ezer ember állva kifejezett tetszésnyilvánítása. Hol vibrált a levegő, hol tapinthatóvá vált a csend.

Heisler András

Elsőként a Mazsihisz elnöke lépett a mikrofonhoz. Így kezdte: **Borzasztó a szirénák hangja. Rettenetes hang ez. Izraeli testvéreink nap mint nap erre a hangra riadnak. A nagyvárosokban naponta többször, a déli megyékben, Gázához közel pedig több tucatszor. Ezt hallja a holokauszt borzalmaikat átélő nagynénem, a nyilasok által a**

Heisler András

Dunába lőtt, de sebeit túlélő nagybátyám, erre ébred Tel-Avivban fiam, ezt hallgatja még anyja hasában unokám, s talán erre a rettenetre fog megszületni néhány órán vagy napon belül, mint családunk első szabre tagja. Vajon lehet-e együtt élni az állandó fenyegetettséggel? Vajon képes-e az ember elviselni a tartós bizonytalanságot? Tudjuk, az izraeliek erősek! A mocsarakat hetven éve már lecsapolták, a futóhomokot embertelen erőfeszítéssel megállították, a sivatagból termő gyümölcsösöket, a tengervízből édes ivóvizet varázsoltak, autópályák kilométerei hálózák be az országot, a technológiai fejlődés szakadatlan, s bizony erősek az izraeliek, mert közben meg kellett nyerni nekik minden háborút. Mert Izrael nem veszíthet el egyet sem: nincs hova visszavonulnia, neki mindig meg kell védenie magát. Így történt ez 1948-ban, mikor a környező arab

országok mindegyike rátámadt az éppen akkor született zsidó államra. Így volt ez 1956-ban, mikor az európai hatalmak cserbenhagyták a békére vágyó országot, vagy 1967-ben a hatnapos háború során, melyben a tengerbe akarták szorítani arab szomszédai. Aztán az 1973-as jom kippuri háború alatt is, amikor ezrek egyéni helyzetűek és sok száz hős katoná halála volt képes megmenteni az országot. S így van ez most is, Izraelnek nincs választása: meg kell nyernie a Hamasz terroristái ellen folytatott háborút. Be kell robbantania a gyilkos eszközök csempészésére kialakított alagutakat, meg kell semmisítenie a rakétabázisokat.

Majd a szónok így folytatta: **Vajon lehet-e együtt élni a háború veszélyeivel? Sokan jártunk kint Izraelben, szent föld ez zsidóknak s keresztényeknek egyaránt. Mindig bámultuk, hogy a veszélyekkel milyen flegmán képesek szembenézni. Néhány napja izraeli barátommal beszéltem telefonon. Mesélte, sábesz kimenetele után egy tel-avivi kávéházban ültek. Légiriadó volt. A kávéház vendégeit letellették annak „miklájába”, a védett helyiségbe. Durranás, robbanás, az Iron Dom megint nem tévedett,**

Ilan Mor

Izrael Állam magyarországi nagykövete a tomboló lelkesedés következtében percekig nem tudta elkezdeni beszédét, melyet végül Breuer Péter Közel-Kelet-szakértő tolmácsolásában hallhattak a megjelentek.

Ilan Mor

A szónok körülzött és megállapította: „Jó emberekkel telt meg a zsinagóga.” Ezután egyebek mellett beszélt arról, hogy „Izrael a csendért, a békéért küzd”. Hozzátette: „Az iszlám Dzsihad és a Hamasz akart háborút, nem mi.” „Mi nem a palesztin nép, nem az iszlám, hanem a terrorizmus ellen küzdünk.”

Sanyi bácsi

A Dohányból kizúduló tömeg szembetalálta magát a nyilasok utódaival, akik árpádsávós és palesztin zászlót lengettek, molinón fejezték ki véleményüket a „gyarmatosító cionista gyilkosok”-ról. A szokásos „nácik haza” innen, „ittthon vagyunk” onnan, azaz ezúttal sem a „náci” jelző ellen tiltakoztak... És ekkor.

Egy életének 92. évében járó ember, amúgy a zuglói és a Dohány utcai körzet köztisztviselőiben álló tagja, akinek már túlságosan ismerősek voltak a jelszavak oda-átról – elindult. Átjutott a biztonságiak sorfalán, odaért a náciakat védő rendőrökig, akik megállították. Egy méterre lehetett a csöcseléktől, izraeli zászlócskával a kezében. Ekkor a Szabadság térről ismert egyik szervező megragadta a karját, hogy visszakísérje erre az oldalra. De annyi ideje maradt még Sanyi bácsinak, hogy odakialtson a „Gyilkosok” táblát tartó, unokakorú embernek: egy szó hiányzik a tábláról: „vagyunk”!

Sápadt volt és remegett, amikor visszakísérték.

Kedves Sanyi bácsi! Megértünk. De nekünk nagyon nagy szükségünk van Rád! Ezek miatt ne... (képé)

„Miért harcolunk?” – tette fel a kérdést, és meg is válaszolta a nagykövet. „Hazánk békéjéért, az életünkért, az otthonunkért, az egyetlen zsidó államért, amelynek léte maga a csoda, fenn kell maradnia.”

„Ki ellen háborúzunk?” – hangzott a második kérdés, majd a felelet: „A sorozatosan, folyamatosan háborús bűnöket elkövető Hamasz náciizmusa ellen (a zsidók kiirtása!). Melyek is ezek a bűnök? Ilyenek például a

civilek lakta területek elleni támadások, a bunkerből indított terrorcselekmények, a fegyverraktárnak használt muszlim templomok, a 3500(!) kilótt rakéta ugyanennyi háborús bűntett megfelelője. Mint ahogy nőket, gyermekeket felhasználva,

Iszlám Waqf (azaz Iszlámnak szentelt terület), amely a jövődjé muszlim generációké ítéletnapig. Sem egészben, sem részben nem szabad feladni. «A hamaszosok a békefolyamatot is elutasítják, mert az szerintük időpocsékolás, hiú ábrándozás. Szerintük »Izrael addig a napig fog létezni, amíg az iszlám el nem pusztítja.« Tehát az önálló palesztin állam csak eszköz lenne végső céljuk megvalósításához, a zsidó állam megsemmisítéséhez, zsidók, keresztények leigázásához, elűldözéséhez vagy legyilkolásához.” A vezető lelkes hozzászólta: „Minden tisztességes embernek támogatnia kell Izrael harcát az iszlamistákkal szemben. (...) Ne dőljünk be az iszlamista terroristák trükkjeinek, szemfényvesztésüknek, manipulációiknak.” Kifejezve álláspontját, elmondta: „Határozottan elítéljük Izraellel szembeni uszításait, a gyűlölet szításának minden formáját. Fellépünk ezek ellen, és minden törvényes lehetőséget felhasználunk azért, hogy Magyarország se most, se a jövőben ne álljon a sötétség és a vesztesek oldalán. Megtévesztett honfitársainkat erről a helyről is kérjük, hogy figyeljenek fel azokra a tömeggyilkosságokra, amelyeket a Hamasz iszlamista testvérei követtek el például Egyiptomban a kopt keresztények ellen, vagy Szíriában, vagy legutóbb Irakban. Szinte valamennyi közel-keleti országból menekülni kényszerülnek a keresztények. Nínivében – a mai néven Moszulban – 2000 éves közösséget számoltak fel a napokban az iszlám állam terroristái. A keresztényülődözés a Közel-Keleten olyan méreteket öltött, hogy a megsemmisülés fenyegeti. A térségben egyedül Izraelben nőtt az elmúlt években a keresztények létszáma. Miért hallgatnak erről a nemzetközi és nemzeti médiumok?” Németh Sándor kérdést intézett Vona Gáborhoz: **Hogyan tudja összeegyeztetni a civilizációk alapjait gyűlölő Iránnal való szoros barátságát a nemzeti keresztény értékek iránti elkötelezettségével? Miközben Izraelt igaztalanul ócsárolja, miért nem képes egy szót sem szólni az Iránban, Irakban és a többi közel-keleti országban üldözött keresztények érdekében? Egyáltalán, mit keres a Jobbik az iszlamisták oldalán?** A békés demonstráció az izraeli himnusszal ért véget.

Németh Sándor

Az esemény harmadik szónoka a HIT Gyülekezetének vezető lelkesje volt. Egyebek mellett elmondta: „A probléma forrása az, hogy a palesztin vezetés a legtöbb közel-keleti országhoz hasonlóan nem ismeri el Izraelt. Sőt, támogatják azokat a terrorista szervezeteket, pl. a Hamaszt, Hezbollahot stb., amelyek Izrael felszámolását tűzték zászlajukra. A Fatah és a Hamasz logóján is a teljes Szentföld, Jeruzsálemet is beleértve, a palesztinoké. Chartajukban a következő áll: »Palesztina földje egy

Németh Sándor

Tóraavatás az ortodoxoknál a Dessewffy utcában

Tóra nélkül nincs közösség – és közösség nélkül magányos a tóra. A tóra olvasásához megvannak a feltételek. Szükséges a bál koré, az olvasás mestere, aki megfelelő színvonalon, a dallamvilág ismeretével lejnolja – olvassa – a tórát. Berkovits úr, aki kiválóan recitálja – lejnolja – a tórát, elmondotta, hogy ha valamelyik betű hibás, akkor egyetlen betű miatt a javításig nem lehet a tórát olvasni. A javítást szakemberek, szóferek végezhetik, akik írják a tórát, és – mint írtuk – javítják. Időnként, hétvékenként (a legtöbb vélemény szerint) a tórát ellenőrizni kell. Ha szükséges a javítás, meg kell tenni, és ezt igen szigorúan kell ven-

ni. Olyan véleményről is tudunk, amely négyévenként szorgalmazza az ellenőrzést. Kézzel, megfelelő tintával, tollal, manapság fekete betűkkel kell írni a tekercsre. Ez nem mindig így volt, jelenleg azonban ez az álláspont. Nagyon fontos, hogy aki írja, annak szép írása legyen, de az is helyes, ha az értelmezést is ismeri. Az olvasásnál a hangsúlyozásra ügyelni kell. A tóra betűin keter, koronaszerű díszítés van, ezért a tórárás szakértelmét újfént hangsúlyozni kell. Ha javítás szükséges, akkor az egész tekercset muszáj ellenőrizni. Különösen vigyázni kell, hogy értelemzavaró hiba ne legyen. Egyes betűkkel, mint például a váv,

különösen gondosan kell bánni. A javított tórát avatni szokták, ami a közösségnek (kilének) – mint már jeleztük – ünnep. Nem jót jelent, ha egy tóra – ég mentse tőle! – a földre esik. Remélem, jó órában mondom, hogy életem során még ilyesmit nem láttam, nagyon remélem, nem is fogok. Ha mégis megtörténik, bűjtölni szoktak, vagy más egyéb aktsussal kell a hibát jóvátenni.

Ezek a gondolatok azért aktuálisak, mert a közelmúltban a Dessewffy utcában javított tórát avattak. Egy fiatal, külföldön élő, de magyar származású szófér munkája. Ilyenkor a záró sort, de az utolsó szót mindenképpen, megtisztelt személyek írják. Az utolsó hasábot ha lehet, kollektíven készítik el.

Kapni vagy adni. Az Örökkévaló Mózesnek adta a Tórát, ő Józsuának továbbadásra, Józsuá pedig a véneknek. A tórárás költségét vagy a javítás árát kiváló adakozók vagy éppen a teljes közösség állja. Mindkét gyakorlatra láttunk már példát, mert meg kell mondani, hosszú évtizedekig nemigen történt Pest-Budán tóráadás, az utóbbi időben azonban többször is.

Nemrég a Dessewffy utca közössége is részesült ilyen eseményben. Kérdésre, hogy ki az adakozó, a válasz az volt, hogy a közösség. Tehát a közösséget illeti a hálás köszönet. Ha azonban ezen belül mégis voltak, akiknek külön érdemük a tóráadás, őket illesse külön köszönet.

Talán hosszan írtam, de a téma felemelő, ezért igyekeztem visszaadni, amit érzünk mindannyiszor, ha a tórát olvassák, mert tudjuk, hogy a tekercsre valamikor felkerült a szöveg kiváló ember kézírásával, adományokból, amelyet vagy magán-személyek, vagy közösségek adnak. Mindenképpen köszönet érte.

Deutsch Gábor

Fejlesztés és megújulás

A BZSH a Zöldgazdaság-fejlesztési program keretében 60%-os támogatási intenzitással mellett 127 266 784 forint vissza nem térítendő támogatást nyert a 19. sz. végén épült műemléki védettségű színháza és közösségi terei nyílászáróinak cseréjére, fűtésének korszerűsítésére és a padlásfödémek szigetelésére idén ősszel. A fejlesztés a Síp utcai és Wesselényi utcai épületeket érinti, a kivitelezés legkésőbb 2015 nyarán zárul.

A projekt egyik célja, hogy hozzájáruljon Magyarországon az energiahatékonyság fokozásához, továbbá az üvegházhatású gázok (ÜHG) mennyiségének csökkentéséhez. A projekt hatására a fejlesztéssel érintett épületek évente 101,71 tonnával kevesebb ÜHG-t fognak kibocsátani és 1549 GJ energiát takarítanak meg.

Az összesen 212 millió forintos beruházás során a Síp utcai épület pince-szintjén található kazánházba kondenzációs ikerkazánt építenek be, amely a színházat, a Wesselényi utcai épületet, a zsinagógát és a múzeumot látja el fűtési energiával.

A fűtés korszerűsítésekor az alap- és a felszálló vezetékek megmaradnak, a radiátorokat lapradiátorokra cserélik. Ezáltal biztosítják az épületben tartózkodók számára az optimális hőmérsékletet. A fűtőkorszerűsítés mellett a főhomlokzat portáljait cserélik, egységesítik, illetve hőtechnikailag javítják. A főhomlokzat külső nyílászáróit is rendbe hozzák. A Wesselényi utcai épület korszerűsítése a homlokzati nyílászárókat érinti, valamint a padlást, melyet utólagosan hőszigetelnek.

A projekt során Budapest építészeti és műemléki örökségének fejlesztésére és megővására kerül sor, úgyhogy a város szövetében építészeti megmarad az utókor számára.

Szeged: az első katolikus holokauszt-emlékmű

A hitközség és a Szeged-csanádi Egyházmegye közös szervezésében készített emlékművet avattak a holokauszt helyi áldozataira emlékezve a Fogadalmi templom parkjában.

Markovics Zsolt főrabbi köszöntőjében hangsúlyozta: a városban létesült az első olyan holokauszt-emlékmű, amelyet nem kormány, nem város, nem önkormányzat, hanem a katolikus egyházmegye állított.

Kiss-Rigó László, a Szeged-csanádi Egyházmegye püspöke ünnepi beszédében kijelentette: a katolikusok összetett érzésekkel emlékeznek a vézskorszak tragédiájára. Szomorúsággal, együttérzéssel, és arra is gondolnak, hogy a tragédia áldozatait sokan és sokat tettek ugyan, de többet kellett volna. Bántja őket az is, hogy hiányoznak az elhunytak, hiszen – emlékeztetett a püspök – Szegeden hagyományosan jó a kapcsolat a katolikus egyház és a zsidó hitközség között.

A püspök azt mondta: az emlékmű ezeket az érzéseket jeleníti meg.

A vézskorszakban történtek 70. évfordulójára elkészített alkotás, Kovács Jenő szobrászművész munkája két embert ábrázol egy csónak for-

májú kőposztamensen. A kőről az egyik bronzfigura, amely a zsidóságot szimbolizálja, kibillenve már-már a habokba esik, a másik, a katolikus egyházat szimbolizáló, égre emelt tekintettel fohászkodik.

„Nagy kérdés volt, hogyan lehet olyan szerethető szobrot alkotni, amelyet mindenki elfogad” – mondta a szobrászművész.

Az emlékművet a Dóm melletti Szolidaritás parkjában helyezték el.

MTI

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Mazsihisz meghirdeti 2014. évi pályázatait zsinagógai vallási közösség építő-fejlesztő, a zsinagógák és kizárólag nem Mazsihiszhez kötődő civil szervezetek együttműködésére épülő, tematikus, értéktérítő, komplex, informális képzési, ismeretterjesztő, felvilágosító programok, programozatok és rendezvények támogatására.

beérkezett pályázatok mennyisége és minősége alapján módosulhat.

C) kategória: Zsidó kulturális és művészeti projektek támogatása:

- olyan, a zsidó ünnepeket, a zsidóság kultúráját bemutató alkotások pályázhatnak, melyek színvonalukkal és tartalmukkal szemléletessé teszik kulturális értékeink megismertetését.

A rendelkezésre álló keretösszeg ebben a pályázati kategóriában: A pályázatok támogatására rendelkezésre álló keretösszeg 8 000 000 Ft, azaz nyolcmillió forint. A három pályázati kategória közötti forrásarány a beérkezett pályázatok mennyisége és minősége alapján módosulhat.

Beadási határidő: 2014. augusztus 24.

A Pályázati útmutató megtalálható a www.mazsihisz.hu honlapon.

Hírek, események röviden

– **Balatonfüredi üdülők** ez évben is várja kedves vendégeit két- és négyágyas, televíziós, fürdőszobás szobáiban, teljes ellátással (reggeli, tízórai, ebéd, uzsonna, vacsora). Jelentkezni lehet a Szociális Csorályon személyesen vagy a 413-5571-es telefonszámon.

Halálozások

Fájdalommal tudatjuk, hogy 85 éves korában elhunyt édesanyám, Réti Imréné Panni (szül. Gyulavári Anna). Gyászolják: Bandi, Ildikó, Attila, Gyuri. (x)

Lazarovits Ernő 90

A Mazsihisz külügyi osztályának vezetője, a zuglói zsinagóga örökös tiszteletbeli elnöke betöltötte 90. életévét.

Szilágysomlyón (Románia) látta meg a napvilágot, édesanyja negyedik gyermekeként. A szülők gyermekük egyéves korában Kolozsvárra költöztek, ott háromévesen beírták a chéderbe, ahol megtanult imádkozni és a talmudot tanulmányozni.

Kolozsváron végezte el az elemi iskolát és a líceumot, közben rendszeresen járt a jesivába. Édesapjával a Poale Cedek templomot látogatta, a bár micvája is ott volt.

A középiskola után Budapestre jött unokatestvéréhez, Szilágyi Pálhoz – aki a zuglói zsinagóga elnöke volt –, hogy itt járjon egyetemre, ahová azonban a numerus clausus miatt nem vették fel.

A vézskorszak idején munkaszolgálatra hívták be. Először Füleken volt, majd Bodajkon, Mórton, Ausztriában, Deutsch Schützenben szolgált; lövészárkokat kellett ásni. Később átvezényelték gyalogmenetben a mauthauseni koncentrációs táborba, végül Gunkirchenben szabadult fel 1945. május 4-én.

A Mindenható segítségével előbb Kolozsvárra tért vissza, hogy találkozzon szüleiével és a testvérével, de csak édesanyja és húga élte túl Auschwitzot. Innen Budapestre költözött, ahol elvégezte az ELTE filozófia szakát. Az 50. évfordulón aranydiplomát kapott.

Több munkakörben is tevékenykedett, és tekintettel arra, hogy öt idegen nyelven beszél (angol, német, román, orosz, francia), számos előadást tartott külföldiek számára a holokausztról. Mivel Zuglóban lakott, megismerkedett az ottani zsinagóga híveivel és Kardos Péter főrab-

bival. Több alkalommal is felkérték előimádkozásra és mártírnak. A korábbi közéleti elnök halála után őt választották meg, és a főrabbi svédországi távolléte alkalmával rendszeresen tartott dróset.

Még zuglói elnökként kinevezték a Mazsihisz külügyi osztálya vezetőjének. Ezenkívül számos szervezet vezetőségi tagja, így a teljesség igénye nélkül: a Muszoe elnökhelyettese, a NÜB alelnöke, a Mauthauseni Nemzetközi Bizottság főtárhelyettese, az Emánuel Alapítvány tagja, a Máltai Lovagrend ökömenikus csoportjának tagja.

Munkásságának elismeréseképpen több kitüntetést és oklevelet vehetett át, köztük a Német Szövetségi Köztársaság nagy érdemrendjét, az Osztrák Köztársaság Nagy Érdemrendjét, a Francia Köztársaság Lovagi Érdemrendjét, a Francia Köztársaság Tiszti Fokozatát, Felső-Ausztria tar-

tományának Arany Érdemrendjét, a Magyar Köztársaság Érdemrendje Lovagi fokozatát, a Magyar Honvédelmi Minisztérium kitüntetését, a Máltai Lovagrend Tiszteletbeli Érmét, valamint Arany kitüntetését, a Mauthauseni Bizottság Pro Meritis kitüntetését, a Radnóti Miklós Antirasszista-díjat, az ORZSE díszoklevelét, a Gróf Esterházy János emléklapoktet, a Nemzetközi Békeshívó Nagypályázat kitüntetését.

Orbán Viktor miniszterelnök is tiszteletét fejezte ki, és jó egészséget kívánt Lazarovits Ernőnek 90. születésnapja alkalmából.

Mi is kívánjuk neki, hogy adjon a Mindenható hosszú, boldog életet!

Lazarovits Ernő több életrajzi adata a néhány éve napvilágot látott Vándorlás a pokolban című könyvből is megismerhető, melyet lefordítottak és kiadtak román, angol és német nyelven is.

A holokauszt krónikása

Tisá beáv, a zsidóság legnagyobb gyásznapja

Áv hónap kilencedike (*tisá beáv*) a zsidóság legnagyobb gyásznapja.

A hagyomány szerint e nap mindig is szerencsétlen nap volt a zsidóság számára az idők folyamán, sok tragikus esemény történt *áv* kilencedikén.

– Bölcsseink szerint ekkor határozta el az Örökkévaló, hogy nem mehetnek be Kánaán földjére az Egyiptomból kivonult zsidók, hanem negyven évig kell a sivatagban bolyonganiuk, mígnem megszületik és felnő az új generáció, akik elfoglalhatják már az Örökkévaló által ígért földet. Ez volt ugyanis a büntetés, mert kételkedtek az Örökkévaló ígéretében, hittek a kémekek jelentésének, és: „...az egész közösség fölkel, jajveszékelt, sírt azon az éjszakán.”¹ A *Talmud* írja: „Ti most ok nélkül sírtok; de eljön az idő, amidőn majd lesz okotok sírni e napon! Akkor határozta el, hogy a Szentély ugyanazon a napon, *áv* hónap kilencedikén fog elpusztulni, hogy az a nap örök időkre a sírás napja legyen.”²

– A hagyomány szerint ezen a napon gyújtották fel a jeruzsálemi első Szentélyt ante 586-ban, a város elfoglalása után a babilóniai seregek. (A Királyok II. könyve³ ezt *áv* hetedikére; *Jirmeját*⁴, Josephus Flavius⁵ és a *Talmud*⁶ is *áv* hónap tizedik napjára datálja, de a *Misna* [Toszefta⁷] szerint ez nem ellentmondás, mert az időpontot a szerencsétlenség kezdete kell rögzíteni.)

A *Misna*⁸ szerint: – E napon gyújtották fel a babilóniai fogságból hazatértek által felépített és *Hordosz/Heródes* uralkodása alatt átépített második Szentélyt a Jeruzsálemet elfoglaló Titus vezette római légiók 70-ben.

– A *Bár Kohbá/Bár Koszibá* felkelés végén (135-ben) e napon foglalták el *Bétér* (*Bétár*, *Bét-Ter*) várát, a felkelők utolsó erősségét a rómaiak.

– E napon rombolták le földig Jeruzsálem városát és szántották fel helyét Turnus (Tineius) Rufus, Júdea tartomány római helytartójának utasítására a *Bár Kohbá/Bár Koszibá* felkelés leverése után. (A város új neve Aelia Capitolina lett, zsidók nem lakhattak, nem költözhetek Jeruzsálem városába.)

A történelem tanúsága szerint:

– 1290-ben ekkor rendelték el a zsidók kiűzését (három hónapos határidőt hagyván nekik) Angliából, I. Edward király parancsára.

– 1492-ben e napig (ténylegesen július 31-ig, *áv* 7-ig) kellett a zsidóknak elhagyniuk Spanyolországot, Aragóniai Ferdinánd és Kasztíliai Izabella uralkodásának idejében, Torquemada főinkvizítor sugalmazására.

– A 20. században is kötődik két szomorú esemény e naphoz: 1914. augusztus 1-jén, *áv* hónap kilencedikén kezdődött ténylegesen az első világháború, ekkor üzent hadat Németország Oroszországnak. A második világháború alatt pedig 1943-ban ekkor kezdődött a varsói gettó lakóinak folyamatos deportálása Treblinkába, elpusztításuk helyszínére.

Áv hó kilencedike, úgy, mint *jom kipur*, teljes böjtnap, és napnyugtától a másnapi csillagok feljövételéig (kb. 25 óra) tart. Az alábbiak tiltottak e kb. 25 óra alatt:

– Tilos az étkezés és az italforgasztás.

– Nem viselünk bőrcipőt, mely a régi időkben a kényelem és gazdagság ismérve volt.

– A tisztasági mosdáson kívül tilos fürödni, mosakodni.

– Nem használunk semmilyen testápoló szert.

– Tilalmas a házastársi érintkezés is.

A böjt előtti utolsó étkezésnél (*áruhá* *mátszket*) szokás gyümölcsöket és hamuval meghintett főtt tojást enni. A tojás a gyász jelképe, a néma fájdalomé, a sors forgandóságáé. A zsinagógába vászoncipőben, papucsban megyünk, ahol egy gertya ég a terítőjétől megfosztott előimádkozói asztalon. Az egész zsinagógában félhomály van; a frigszekrényen nincs már a díszes kárpit (*párohet*) és a Tóra-felolvasó asztalon sincs már terítő; mindenki megfordított széken, padon vagy a földön ül, és fojtott, kántáló hangon, a hagyományos dallamon olvassuk a Sirmak könyvét (*Megilát éhá*). A felolvasás után gyászénekeket (*kinot*) mondunk, majd köszönés nélkül, halkán távozunk. A reggeli imához nem öltjük fel a *táliot*, nem

rakunk (légolunk) *tfilint* sem, mert gyász van, és ezek díszek, ékességek, márpedig ezen a napon a zsidóság dísz, ékessége, a Szentély elpusztult. A *Tórától* Mózes figyelmeztetéseit, feddő szavait olvassuk⁹, hogy milyen csapások is várnak a népre, ha elfordul az Örökkévalótól. A *háftára Jirmejá* könyvének azon mondatai¹⁰, melyek a Szentély pusztulásáról szólnak.

Vannak helyek, ahol továbbra is a zsinagógában maradnak, és *kino*-tokat olvasnak. (A gyászénekeket tartalmazó könyvecskét, füzetet általában egyszerű, olcsó kivitelben készítenek, mert ha eljő a *Másiáh* (Messiás), akkor úgyis felépül a Szentély, és nem lesz ezekre a továbbiakban szükség.) Sok közösségben ilyenkor a férfiak kimennek a temetőbe, és felkeresik az igaz emberek (*cadikim*) sírjait (a hozzátartozók sírjait nem látogatják meg), kérve közbenjárásukat az Égi Bíróság előtt. E napon nem szokás dolgozni, kezét fogni, egymást üdvözölni, a nőknek felkészerezni magukat.

*Tórá*t sem tanulunk, mert az megörvendeztetni az ember szívét, hanem Jób könyvét és a *Talmud* gyászolóknak, böjtölőknek szóló szövegeit olvassuk. Délután a böjtnél szokásos részeket olvassuk a *Tórától*¹¹, amelyek Mózes megbocsátást kérő szavait és az új kőtábláról szóló részeket foglalják magukban, és így illenek a nap mondandójához.

A *háftára Jesájá* próféta könyvének azon sorai¹², melyek az igaz megtéréstől szólnak.

Ekkor már *táli*tban imádkozunk, *tfilint* légolunk, és pótoljuk az elmaradt imákat, imabetoldásokat. Volt oly hagyomány néhol, hogy a gyerekek a Sirmak könyvének olvasása és a *kinot* mondása közben bogáncsot, szamártövist, néhol krumplit dobáltak a kegyelettevők közé, fájdalmukat fokozandó, illetve egyes vélekedés szerint a Jeruzsálemet ostromló hajtógépeire asszociálva. A szomorú nap után, *áv* hónap tizedikén délig szokás még, hogy nem eszünk húst és nem iszunk bort, mert a hagyomány szerint a Szentély egészen addig égett. *Tisá beáv* után megváltozik a hónap elnevezése: *menáhem áv*, vagyis *vigasztaló áv* lesz a neve.

A böjtnapot *Zehárjá* próféta említi először: „Ezt mondja a Seregek Ura: ...az ötödik hónap böjtje (...) vigalom, örvendezés és kedves ünnepekké lesznek Júda házában. Csak az igazságot és békességet szeressetek.”¹³

Egy régi legenda szerint Napóleon éppen *tisá beáv* napján ment el egy zsúfolásig megtelt zsinagóga előtt, és elcsodálkozott, hogy milyen hangosan kiabálnak, jajveszékelnak odabenn a zsidók. Megkérdezte tőlük, mi ennek az oka. Elmondták, hogy az országukat, Jeruzsálemet és a Szentélyt siratják, melyet 1800 évvel ezelőtt romboltak le. Napóleon mélyen megindulva mondotta: „Az a nép, amely hazájának elvesztését még 1800 év elteltével is siratja és nem felejt el, az a nép soha nem pusztul el. Az a nép biztos lehet abban, hogy egyszer vissza fog térni hazájába.”

**Oláh János egyetemi docens
ORZSE**

1 M.IV. XIV,1.
2 *Talmud, Táánit* 29a és *Szóta* 42a.
3 Királyok II. XXV,8-9.
4 *Jirmejá* LII,12.
5 Josephus Flavius: Zsidó háború. VI. könyv, IV,5.
6 *Talmud, Táánit* 29a.
7 *Misna* [Toszefta], *Táánit* IV,10.
8 *Misna, Táánit* IV,6.
9 M.V. IV,25-40.
10 *Jirmejá* VIII,13-IX,23
11 M.II. XXXII, 11-14 és M.II. XXXIV,1-10
12 *Jesájá*, LV,6-LVI,8.
13 *Zehárjá* VIII,19.

Együtt, együttérzéssel

„Aki békét terem a magasságokban, adjon békét a Földön, és teremtsen békét Izraelnek is...” – szállt a dal azon a délelőttön, amikor egyik kezünkkel a hatalmas izraeli zászlóba kapaszkodtunk, másik kezünkben a tábla angolul: Veled vagyunk, Izrael!

Az Élet Menete szervezett egy szolidaritási fertályórát. Ezekben a napokban, amikor Izraelért imádkozunk, nem az esemény volt váratlan. A helyszín. A helyszín különleges, szimbolikus jelentéssel bír. Az Ezüstfa. Amelynek leveleiről mártírjaink nevei, fölötté Jeremiás próféta fájdalom sugárzó mondata tekint a kül- és belföldi látogatókra.

Ezen a délelőttön is. Ott álltak mögöttünk. Többen „kiléptek a programból”. És ők is megragadták a monumentális méretű zászlót. És velünk énekeltek. Izraelért.

Köszönjük, Élet Menete!

K.

Kit sirassunk?

Herczog Lacit, akit 12 éves kora óta ismerem, és aki a szemem láttára lett sok tanulás árán a magyarországi zsidóság meghatározó személyisége. Élete nem volt göröngy nélküli.

Nem véletlenül nem vették fel az egyetemre. Vallásosságát nem titkolta, és ez abban az időben bűnnek számított. Ő azonban nem esett kétségbe. Felkészült, hogy jiddisjejtire tanítson fiatalokat, és felnőtté avasson ifjakat. Nem kellett külföldről hozatni mohélt: amíg úgy érezte, hogy ez az ő feladata, addig megtette. Számolni is nehéz volna, hány embert vezetett be a zsidó vallásba, fiúkat és lányokat, mennyi felnőttet oktatott az alapokról elindulva, a továbbképzéssel folytatva. De arról sem feledkezünk meg, hogy szép hangot kapott ajándékba, és szívét. Amikor előimádkozott, nemcsak a fül, a melódiák pontos ismerete vált fontossá, hanem kellett a jó szív és tudás, hogy a tolmácsolás ne csak pontos legyen, hanem az érzelmet is kifejezze. Felsorolni sem tudom, hány ünnepet tett felejthetlenné.

Két dolog lebegett a szeme előtt: a családi hagyomány és elődei tanításának a tisztelete. Mint az ortodox hitközség főtitkára, kapcsolatot tartott számos országgal, hogy legyen kóser koszt nemcsak a Hannában, gyermekotthonban, idősek otthonában, hanem bárhol lakásokban is, háttaron innen és túl, ahol erre igényt tartottak. Arra is gondolt, hogy ne legyen válaszfal ortodoxok és neológok között: aki jön, legyen szívesen látva, legyen áldva, aki érkezik. Számszor kötöttek házasságot az ő közreműködésével. Sok-sok fiút készített elő a bár micvára. A két korosztályt – a gyerekeket és a felnőtteket – igyekezett megszólítani Herczog László, ezért időzött szívesen Szarvason vagy az idősek otthonában. Tudta jól, hogy jelen esetben a gyerekek zsidó identitásukkal előbb találkoztak, mint a szülők.

A Desseswffy utcai zsinagóga külön is meggyásolja. Több évtizeden keresztül járta az utcát, a tél hidege, a nyár melege nem gátolta. Az omed elől most már örökre hiányzik valaki. Azt mondják, majd pótolni fogják, mert nincs pótolhatatlan ember. Mi meg azt mondjuk, hogy ez nem igaz. Minden ember pótolhatatlan. Különösen az, aki ennyire elkötele-

zett és sokoldalú. Hiszen nincs olyan vallási funkció, amelyet ne látott volna el. Nem felejtjük el negináit, dallamait. Nem felejtjük el diplomáciai tevékenységét a hitközségek között és az emberek között. Nem felejtjük el imáit, áldásait. Eddig itt lent imádkoztunk értünk, most oda-fönről folytathatja. Özvegét vizsgáljátok, Izrael lányai, asszonyai, gyerekeit tartásatok szem előtt.

Ne legyen beszéd a temetésén. Ez a kérés hangzott el mint az elhunyt végakarata, valószínűleg helyesen. Talán attól tartott, hogy az ilyenkor szokásos frázisok nem tudják a lényegét megfogalmazni. Természetesen nem is hangzott el hosszabb beszéd. *Zév Páskesz* és Herczog László veje csupán néhány szóval tolmácsolta a jelenlévők búcsúját. *Zév Páskesz* hangsúlyozta, hogy a sülbe járás életeleme volt, ott jól érezte magát még a legutóbbi időben, betegsége alatt is. Mi a fenti megemlékezést elmondtuk volna a Gránátos utcai sírkertben, de talán jobb, hogy nyomtatásban jelenik meg, így később is lehet olvasni, mert az idő nem homályosítja el, hanem megnöveli mindazon éretnyeket, amelyeket tudunk kell róla.

Gyerek voltál, amikor megismertelek, és az idős kor küszöbén ért a halál. Imádkozzál családodért és mindnyájunkért. Eddig is ezt tetted. Ámen. A minket ért veszteséget felmérni hirtelenében nem is tudjuk. Voltál tanár, előimádkozó, kitűnő kántor, tapintatos diplomata, és főleg igaz ember, akinek mindenkihez volt egy jó szava. Gazdag munkásságot azonban feldolgozni és útmutatásaidat követni kötelességünk.

Deutsch Gábor

Ferenc pápa a zsidókért imádkozott

Ferenc pápa pénteken videóüzenetben emlékezett meg az Argentínai Izraelita Szövetség (AMIA) székháza elleni bombamerénylet 20. évfordulójáról, s igazságot kért imájában az áldozatok hozzátartozóinak.

1994. július 18-án egy robbanóanyaggal teli kisteherautó rohant az épület falába. A dél-amerikai ország történetének legsúlyosabb merénylete 85 életet oltott ki. Az argentin hatóságok a támadás szervezésével egykori iráni diplomatákat vádoltak meg, ám csak a terroristáknak a teherautót biztosító argentin ellen tudtak vádat emelni.

A pápa üzenetét a Latin-Amerikai Zsidó Kongresszus igazgatója, *Claudio Epelman* vette fel a közelmúltban, amikor régi barátjánál, Buenos Aires volt érsekénél tett látogatást a Vatikánban. Ferenc pápa, azaz *Jorge Mario Bergoglio* érseként nagyon jó kapcsolatokat ápol mind az argentin, mind a muzulmán közösséggel – írja az AP hírügynökség.

nol.hu

Akik megmentették Izraelt

Húszezren a magányos izraeli katoná temetésén

Húszezres gyászoló tömeg gyűlt össze Sean Carmeli őrmesternek, a Golani egység hősi halottjának temetésére. A haifai katonai temetőben tartott szertartásra érkező tömeg komoly forgalmi dugót okozott a környéken. Mindenütt, mindenki kezében izraeli zászlók lobogtak.

Sean Carmeli az Egyesült Államokból vándorolt Izraelbe. A zsidó állam „magányos katonáknak” hívja azokat, akik szüleiket hátrahagyva nyugodt és kényelmes városokból, Sydneyből, Londonból, Los Angelesből vagy bárholonnan költöznek Izraelbe azzal a céllal, hogy az Izraeli Védelmi Erőnél (Cáhál) szolgáljanak. Jelenleg mintegy kétezer „magányos katoná” szolgál az izraeli hadseregben.

Sean Carmeli a Maccabi Haifa focicsapat drukkere volt. A fiatalember halálhírére a szurkolócsapat egy emberként fogott össze, és úgy döntöttek, elkísérik utolsó útjára Seant: A felhívás szövege így szólt: „Tudjuk, ez nagy kérés tőlünk. Ez egy nagy micva lesz. Sean Carmeli magányos katoná volt, ezért nem akarjuk, hogy a temetésén senki ne legyen ott. Ez a legkevésbé, amit megtehetünk érte és a népünkért.”

Sean Carmeli Texasból származott. Az alijázás után Ra'anana városába költözött, ahol a bevándorlókkal foglalkozó középiskolába járt. A fiú családtagjai ősszel és télen Izraelben éltek, majd visszatértek az USA-

Szurkolók a temetésen

ba, hogy a vállalkozásukban dolgozzanak.

„Sean kedves fiú volt” – mondja Asher Hecht rabbi. „Szomorúak va-

gyunk. Jó embert veszítettünk el.”

Sean három nappal a halála előtt kificamította a bokáját. Az orvosa nem akarta elengedni, előbb meg akarta gyógyítani a fiút, aki viszont ezt elutasította, vissza akart térni bajtársaihoz. Gázában, a Hamasz terroristaival folytatott tűzharcban vesztette életét.

Adam, a temetés egyik résztvevője elmondta: „A nemzet számára büszkeség, hogy támogathatjuk a magányos katonát és családját. Olyan ember volt, aki belső indítatásból és cionizmusból döntött úgy, hogy a legjobb katonai alakulathoz csatlakozik, habár sokkal kényelmesebb életet is választhatott volna. Azért vagyunk itt, hogy tiszteletünket fejezzük ki neki.”

Ahiya Raved (Israel News)
Fordította: Dési Tamás

מי שברך לחיילי צה"ל:
מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב הוא יברך את חילי צבא הגנה לישראל, העומדים על משמר ארצנו וערי אלהינו מגבול תלבונו ועד מדבר מצרים ומן הים הגדול עד לבוא הערבה ביבשה באויר ובים. יתן יהוה את אויבנו הקמים עלינו נגפים לפנייהם. הקדוש-ברוך הוא ישמר ויצייל את חילינו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם. ידבר שונאנו תחתייהם ויעטרים בכתר ישועה ובעטרת נצחון. דברים כ ויקים בהם הכתוב: כי יהוה אלהיכם ההלף עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם: ונאמר אמן.

Adakozzunk a rakétamentes vakációra

Számos magyarországi zsidó intézmény összefogásának köszönhetően egy 40 fős ifjúsági csoport érkezik vakációzni Izrael – a bombák által leginkább veszélyeztetett – Eshkol és Sa'ar Hanegev régiójából Magyarországra.

Olyan 20–25 év közötti ifjúsági vezetők (mádrichok) jönnek, akik kisebb gyerekekkel foglalkoznak, ám fizikai és lelki erejük fogytán van. Az itt szerzett feltöltődés nemcsak számukra, de rajtuk keresztül a gyerekekre is jó hatással lesz.

A program kezdeményezője, Verő Tamás rabbi Izraelben tett látogatása után azonnal belekezdett a szervezésbe: „Izrael egész területén, de különösen a Gáza körüli területeken élő fiatalok a várva várt vakációjukat otthonukban és óvóhelyeken töltik. Sajnos az összes mádrichnak nem tudunk, de legalább egy kis csoportnak szeretnénk igazi nyári kikapcsolódást nyújtani azzal, hogy egy hetet nem a rakéták árnyékában, hanem városnézéssel és a Balaton partján tölthetnek.

Szeretném kihangsúlyozni, hogy eddig soha nem tapasztalt együttműködés és támogatás fogadtam kezdeményezésemet a megkeresett intézményektől. Külön hálás vagyok Szabó Györgynek, a Mazsók elnökének, hogy nemcsak anyagilag támogatja a programot, de kézbe vette a szervezést is. Köszönöm a példaértékű, gyors és lelkes együttműködést Heisler Andrásnak (Mazsihisz) és Rabbi Smuel Raskinnak (EMIH). Büszke vagyok közösségünkre.

A fiatalok programjában eddig szerepel egy budapesti városnézés és pár nap nyaralás a Balaton partján lévő Mazsók-üdüdőben. További anyagi támogatásokat a Mazsók számlájára várunk. Kérjük a megjegyzés rovatba beírni, hogy „rakétamentes vakáció”.

Az összegyűlt adományokat a mádrichok programjainak fedezésére fogjuk fordítani. Minél többen hozzájárultok, annál színesebb programot tudunk összeállítani!

Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány

Bankszámlaszám: 11784009-20300742 (OTP)

IBAN: HU76 11784009-20300742-00000000

Swift: OTPVHUB

Előre is nagyon köszönjük! A szervezők

Információ:

Telefon: 06-30-859-6077

E-mail: mazsok@mazsok.hu vagy rabbi@frankel.hu

A programot eddig a következők szerveztek támogatják:

Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány, Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség, Frankel-zsinagoga, Semes pékség

Ima Izraelért

Atyánk, ki odafenn lakozol, Izrael szirtje és megváltója, áldd meg Izrael államát, megváltásunk első sarját. Véd meg őt irgalmad szárnyával, és terjesszed ki fölé békét óvó sátradat, és küldd fényedet és igazságot vezetőre, miniszterekre és tanácsadóira, hogy ők bölcs tanáccsal lépjenek elé.

Erősítsd meg szent országunk védőinek karját, és legyen az osztályrészük Tóled, Istenünk, a segítség, és koronázd őket a győzelem babérjaival. Adj békét az országnak, és örök örömet lakosainak.

Testvéreinkről, Izrael egész házáról kérünk, emlékezz meg szétszóratásuk minden országában, és hozd őket minél hamarabb felegyenesedve Cionba, a Te városodba, Jeruzsálembé, ahol a Neved lakozik, amiképp Mózes szolgált Tórájában találjuk:

„Ha lesznek szétszórtjaid akár az ég szélén is, még onnan is össze-

gyűjtöm őket, és még onnan is elhozom őket az Örökkévaló Istenedhez. És bevisz Téged az Örökkévaló Istened abba az országba, amelyet atyáid megkaptak, és te megöröklöd azt. És neked jobban fog menni, és többen lesztek ott, mint atyáitok.” (Mózes V. 30.)

Kérünk, egyesítsd szívünket szeretetben és Isten nagy nevének félelmében, hogy tudjuk őrizni Tórad minden szavát, és küldd el nekünk mihamarabb napjainkban Dávid fiát, az igazságod Felkentjét, a Megváltót, hogy megváltsa azokat, akik annyira kívánják már segítségedet.

Emelkedjen fel szépségében erőd hatalmassága a világ minden országának lakói számára. És mondja mindenki, kiblen élő lélek van:

„Az Örökkévaló, Izrael Istene az uralkodó, és az ő királysága mindent átölel!

Úgy legyen, ámen!

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát

Szolidaritás Izraelrel

Az elmúlt hetekben szinte Izrael egész területét folyamatosan rakétátámadások érik. A HAMASZ és más terrororganizációk eddig több, mint 1.000 rakétát lőttek ki Izraelben polgári célpontokra. Az izraeli hadsereg rakétaelhárító rendszerének köszönhetően eddig sikerült elhárítani a katasztrófát. Izrael egész lakossága szenved ezekben a napokban, de különösen súlyos a helyzet az ország déli részén, ahol kevesebb, mint egy perc áll a lakosok – köztük gyerekek, nők, idősök – rendelkezésére, hogy a támadást jelző szíre nézés után elhárítsák az óvóhelyeket. Ebben a helyzetben a Keren Hayesod az Izraelrel való szolidaritásra kér minden jó érzésű embert.

Az izraeli gyerekek, akik éppúgy várják a szünidőt, mint minden gyerek a világ többi részén, ezen a nyáron (sajnos már nem először) a játszótérek és a strandok helyett óvóhelyeken és rakétarobbanások közepette töltik a szünidet. A Keren Hayesod más szervezetekkel közösen programokat és nyaralásokat szervez támadásoktól leginkább sújtott körzetekben élő gyerekek számára. Az ott élő 8000 gyerek közül 300-an súlyos poszt-traumatikus tünetektől szenvednek, és az ő rekreációs nyaralásuk fejenként 300 dollárba kerül.

Kérjük, vállaljon szolidaritást Izraelrel és támogassa Ön is a rakétátámadásoktól sújtott területek gyermekeit!

A szervezet,
amely Izrael részére
gyűjt adományt

E-mail: eli.keidar@kerenh.hu
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

Tisztelt emlékező hallgatóság! Tisztelt vendégeink!

Már 70 éve minden év tammuz hónapban eljövünk emlékezni és emlékeztetni.

Az újpesti, rákospalotai, szigetmonostori, leányfalui, pócsmegyéri, tahitófalusi, váci mártírjainkra emlékezünk.

70 év! ימי-שנותינו בהם שבעים שנה „Életünk hossza hetven év” – olvassuk a zsolnában.¹ 70 év. Három emberöltő. Aki 44-ben született, ma már majd mindent tudhat az életéről. Tanulhatott tapasztalatából, hibáiból. Élhetett lehetőségeivel, megvalósíthatta álmait. Akikre mi emlékezünk, azoktól mindent elvettek: álmait, lehetőségeiket, méltóságukat, életüket. Emlékszünk azokra, akik meg sem születhettek. A karon ülő gyerekekre, férfiakra és asszonyokra, fiatalokra és idősekre. Sokan voltak és sokfélék. Közös volt bennük, hogy zsidók voltak. És ezért kellett meghalniuk fájdalmas, kegyetlen, embertelen halállal.

Emlékezünk az 1944 előtt született

שנהרגו ושנשרפו ושנקברו

megalázott, kifosztott, elhurcolt, elpusztított zsidó testvéreinkre. Zsinagógáink áldozataink zsinagógája volt. Testvéreinket elhurcolták. A zsinagógát feldúlták. Feldúlták Isten házáat is, melynek falán ez áll:

כי ביתי, בית-תפלה יקרא לכל-העמים

„Mert házam minden nép imaháza”²

A zsinagógát azóta felújították. De régi fénye, egykori atmoszférája végleg a múlté.

כי-אָבֵן, מקיר תִּזְעַק; וְכַפִּיס, מַעֲזֵי יַעֲנֶנָּה

„Mert a kő a falból fog kiáltani, és a gerendázat felel majd neki.”³

mondja Chabakúkk próféta. A kő tanúja volt, amikor az újpestiek utójára voltak zsinagógájukban. A fagerendázat tanúja az utolsó napnak melyet most gondolatban felidéznék. Ha tudnának sírni a falak, most zokognának. Ha a gerendázat tudna vigasztalni, most az is szólna velünk.

Emlékezünk, és idézzük fel az utolsó Szombatot.

1944. tammuz hónap 17-e volt. A zsinagóga tele. Július 8-a volt Szombat. Bolok Szombatja. Az újpestiek a gettóból a zsinagógába jöttek. Sokan voltak. A hatóság engedélyével eljöhettek imádkozni. A zsinagóga megtelt. Ünnepelte a Sábesszt, a Szent Szombatot.

Friedmann Dénes főrabbi jelt adott, el lehet kezdeni az istentiszteletet.

A kántor, Klein Éliás közkedvelt hangja nem volt a megszokott. Hangjának rezdülése, az ima átélésének emelkedettsége helyett a sírás zaklatottsága szólt hangjában. A kántor magyarul megismételte az imát:

„Világ Ura! Örök Istenünk! Óseink Istene! Emlékezz, kérünk, őseinkkel kötött szövetségedre. Kérünk, vegyen erőt irtalmad irántunk, legyen rajtunk könyörületed mértéke! Bánj velünk elnézéssel. Bánj velünk, Örök Istenünk, kegyelemmel és az irtalom mértékével! Nagy jószágban hártsd el haragod néped, városod fölül!”

Hangja elcsuklott. Megállt az imában. Várt egy szót, várt egy csodát. Várt, hogy megszólal a Hang: „Ne féljtek! (...) Fiaim vagytok, és én Istenetek vagyok.”

De a remény hangja néma maradt!

A teli zsinagógában néma csend. Félelem és bizonytalanság.

A 90. zsolnárt már sírva mondta:

כי-קָלִינוּ בְּאֶפְרַיִם; וּבְחַמַּתְךָ נִבְהַלְנוּ

„...elveszünk, elveszünk haragodban, és fellobbanásodban megrémültünk.”⁴

Itt megállt! Várta a hangot! De az Ég továbbra is néma maradt.

„És nincs a földön rettenetesebb, a mennyekben borzasztóbb, a világűrben fagyasztóbb Isten hallgatásánál. Ha Isten hallgat, megáll az idő, kialszik a világosság, nincs már különbség éj és nap között, és színültig telik meg a világ a hallgatás ürességével.” Nem tudhatjuk, ismerték-e Stefan Zweig félelmetes fogalmazását Isten hallgatásáról. Talán nem ismerték, de azon a Szombaton mindenki pontosan, saját bőrén érezte Isten hallgatását. A rabbi mereven a kántort nézte. Pontosan ismerték az imaszöveg értelmét, és felfogták a pillanat kegyetlen valóságát:

מי-יִדְעֵ, עַז אֶפְרַיִם; וְכִי-רִאֲתָךְ, עֲבַרְתָּךְ

„Ki ismeri haragod hatalmát? Tőle való félelem szerint, ki tudhatja a Te föllindulásodat?”

„Ki tudja, mi vár ránk? Ki tudja, mi lesz velünk?” Suttogták könnyes szemmel.

Döbbsent némaságban hagyták el a zsinagógát. Három napjuk még maradt Újpesten. Még három napig remélhettek.

Aztán kedden, július 11-én, tammuz hónap 20-án felhangzott a parancs: „Zsidók! Sorba állni. Irány a vasútállomás.”

Az út pár száz méter. De számukra végtelen, ahogy fájdalmuk is. Meleg nyári nap volt. Ismerős úton mentek. Ismerős volt minden ház, minden fa. Nem néztek hátra, nem néztek vissza. Számukra megszűnt a „volt”, számukra nem semmivé vált a „lesz”.

Az úton szomszédokat, barátokat, ismerősöket láttak. De senki sem szólt hozzájuk. Senki sem mondott egy emberi szót. Ahogy a zsolnárt mondja:

אִין-לָהּ מִנְחָם מִכָּל-אַהֲבֵיהָ

„nem akadt vigasztalójuk egykori barátaik között.”

Szeretett városuk: בְּגֵדוֹ בָהּ

hűtlenné lett, הִיוּ לָהּ, minden ellenségessé vált.

Magukra maradtak. Magukra maradtak fájdalmukban, (...) reménytelenségükben.

קוּמִי רֵנִי בְּלִילָהּ, לְרֹאשׁ אֲשֶׁמְרוּת-שְׁפָכִי כְּמִים לִבְךָ, נִכַח פְּנֵי

אֲדָנִי; שְׂאִי אֶלְיוֹ כַּפְּךָ, עַל-נַפְשׁ עֲזָלְיִךְ--הֶעֱטַנְפִים בְּרָעֵב,

בְּרֹאשׁ כָּל-חֻצוֹת.

„Kelj fel, zokogj éjjel, (...) önts ki vízként szívedet az Úr színe előtt, emeld hozzá kezeid kisdédjeid lelkéért, kik éhségtől elaléltek.” A történelemben alig volt a Siralmak könyve⁵ e szavainak nagyobb súlya, kegyetlenebb aktualitása.

Az állomáson felgyorsultak az események. „Gyorsan-gyorsan.” Az örök sürgették a felszállást a marhavagyonokba. „Gyorsan-gyorsan.”

Már látni sem akarták a zsidókat. Már kellemetlen volt jelenlétük. Már fájni kezdett látni elkeseredett, döbbsent arcukat. Már nem tudták elviselni tekintetüket. „Gyorsan-gyorsan.” El innen, el innen, mert még megszólal a bűntudat. „Gyorsan-gyorsan.” Egy vödör szükségletükre, néhány vödör víz szomjuk oltására. Aztán fájó-fülsüketítő robajjal bezárulnak a vagonok ajtai. Gőzmozdonyfütyű. Kerekcsikorgása. Még el kell viselni a szégyent, a kellemetlenség, a bezártság kínjait.

De minden útnak egyszer vége. Megérkeztek! Megérkeztek a semmibe. Még el kellett viselni, még van a fájdalomból. Elszakítják anyját fiától, apát lányától, hitvestársakat egymástól, szerelmes ifjakat, megöszült öregeket.

Még hátravan egy út. Még hátravan egy utolsó út. Még néhány száz méter... mezítelenül és személytelenül. Még előttük a félelmetes, rémséget sejtető sötét helyiség... És bezárultak az ajtók. És a furcsa, susterő hang. És elsötétült minden. És már nincsen levegő! És már nincsen hang! Nincsen ölelő kéz! Nincsen élet! Vége!

רֹאה יְהוָה וְהִבְיֵטָהּ, לְמִי עֲזָלְתָּ כֹּה

„Lásd, Örökkévaló, és tekintsd, kivel bántál így”⁶
Emlékezésünk fájdalmas! Lelkünkben soha be nem gyógyuló seb.

A fájdalom kapuja, mely soha be nem zárul.

Ma, úgy érzem, nincsen ideje a vádnak. Ma nincsen ideje vádolni a kort, a várost, vádolni az embereket. Ma nincs helye számon kérni a Kegyelem Istene ígéreteit.

Ma az emlékezés napja van.

Hajtsunk fejet az ártatlan áldozatok emléke előtt.

"יתגדל ויתקדש שמה רבא"

„Magasztaltassék és szenteltessék meg félelmetes nagy szent Neve”

Fohászokdjunk a Teremtőhöz. Szálljon imánk zsinagógánk falai közül a magasságok felé. Mondjunk édesapáért, édesanyáért. Mondjunk imát testvérért, rokonért!

Mondjunk imát azokért is,

akik után senki sem maradt.

Senki, csak emlékü. De emlékü megmaradt, és mi megőrizzük emléküket.

Kérjünk nyugalmat az Örök Életben Újpest és környéke mártírjainknak,

זכרהו אלהים לטובה עם שור צדיקי עולם

„Idézd fel emléküket, Istenünk, a világ más jámboraival együtt.”

Testvéreim! Emlékezünk, és hajtsunk fejet mártírjaink emléke előtt!

אבינו מלכנו נקמת דם עבדיך

Atyánk, Királyunk!

Ne felejtőd szolgáid, az újpesti zsidók ártatlanul kiontott véréért.

Szerdócz Ervin rabbi beszéde az újpesti mártír-istentiszteleten. A gyászistentiszteletéről szóló beszámolóit következő számunkban közöljük.

¹ Zsolná 90/10.

² Jesája 56/7.

³ Chabakúkk 2/11.

⁴ Zsolná 90/7.

⁵ Zsolná 90/11.

⁶ Siralmak 1/2.

⁷ Siralmak 2/19.

⁸ Siralmak 2/20.

A zsidó állam megálmodója – Herzl Tivadar

„A világ visszhangzik a zsidók elleni gyűlölet zajától, és ez a szunnyadó gondolatot felkelti.

Nem találok fel semmi újat, ezt mindenekelőtt és fejtegetéseim minden egyes pontjánál kifejezetten szem előtt kell tartani. Nem találok fel sem a zsidók történelmivé vált helyzetét, sem az orvoslás eszközeit. Az általam tervezett építmény anyagi alkatrészei a valóságban léteznek, kézzelfoghatóak; mindenki meggyőződhet erről. Ha tehát a zsidók kérdése megoldásának ezt a kísérletét egy szóval akarják jellemezni, úgy nem szabad azt »fantáziának«, hanem legfeljebb »kombináció«-nak nevezni.”

Sajátos pályafutást tudhatott magáénak Herzl Tivadar, a cionista mozgalom megalkotója, a zsidó állam megálmodója. Pesten született 1860-ban, szülőháza helyén jelenleg a zsinagóga egyik szárnya és az abban levő Zsidó Múzeum található. 18 éves volt, amikor hagyományos zsidó szellemben élő családjával Bécsbe költözött. Jogi tanulmányokat folytatott, mellette újságíróként dolgozott a Neue Freie Presse című lapnál, ahol elsősorban színházi cikkeket írt.

(Kerecsényi Zoltán)

Egy ideig ő is az asszimilációban kereste a zsidóság sorsának jobbra fordulását, a békés egymás mellett élés jegyében, azonban Bécsben már találkozott a polgárosodó zsidósággal szembeni egyre növekvő ellenérzésekkel, s ez megváltoztatta szemléletét.

1894-ben mint újságíró ismerkedett meg a Franciaországban zajló Dreyfus-perrel. A pernek, valamint az azt követő antiszemita megnyilvánulásoknak köszönhetően kezdett el foglalkozni a zsidó állam gondolatával. Herzl Tivadar rájött, a zsidógyűlölet a társadalom megváltoztathatatlan tényezője, melyet az addig kialakuló asszimiláció sem képes megoldani. Ráébredt, hogy a 19. század végi Európában teljesen mindegy, hogy annak keleti vagy nyugati felén élnek zsidók, az ő problémájuk nemzeti szintűvé vált. Ennek megoldása egyedül egy egységes zsidó állam létrehozása lehet. Természetes volt számára az is, hogy ezt csak és kizárólag a vezető hatalmak hozzájárulásával lehet megvalósítani.

1896-ban adta ki A zsidó állam című művét, mely megalapozta az egységes zsidó állam gondolatát.

Érdekes, hogy unokatestvére, Heltai Jenő, amikor Herzl beszélt neki céljáról, azt mondta, hogy ő, akármilyen is történik, megmarad magyar írónak, mert ez a világ legszebb nyelve, Pest a világ legszebb városa. Később neki is el kellett hagynia szeretett városát, új nyelven kellett írnia, beszélnie.

Herzl elképzelése szerint a megszületendő zsidó állam semleges, világi jellegű ország lehet. Külön foglalkozott a politikai rendszerével, a bevándorlással, a törvényekkel, de nem hagyta figyelmen kívül az állam és a vallás viszonyát sem. Kevés gondolat lett ilyen nagy hatással Európa és a világ zsidóságára. Ennek eredményeként 1897-ben Bazelben megrendezték az első cionista kongresszust. A küldöttek egyik legfontosabb dolga a cionizmus fogalmának meghatározása volt. „A cionizmus olyan otthont akar teremteni a zsidó népek Palesztinában, amely a törvény védelme alatt áll.”

A kongresszuson megalakították a Cionista Világszervezetet, melynek első elnökevé Herzl Tivadart választották. 1897 és 1902 között létrehozták a Zsidó Nemzeti Alapot és a mozgalom újságját, a Die Weltet.

Herzl több európai nagyhatalom képviselőjével tárgyalt Erec Izrael megalakulásáról és földrajzi meghatározásáról. Igyekezett rábírnai a török szultánt, hogy adjon ki egy chartát a zsidó állam Erec Izraelben (Palesztina) való alapításáról. 1902 és 1904 között a britekkel tárgyalt arról, hogy a zsidó állam Cipruson, esetleg a Sínai-félszigeten valósulna meg. Az egyetlen ajánlat azonban, amit a britektől kapott, az volt, hogy a zsidók létrehozhatnak egy független államot a kelet-afrikai Ugandában. Herzl 1903-ban Oroszországba látogatott, ahol az ottani zsidóság szorongatott állapota, valamint a kisnyovvi pogrom mély benyomást tettek rá. Az orosz kormány segítségét kérte, hogy az ottani zsidókat át tudják telepíteni Erec Izraelbe. 1903-ban, a hatodik cionista kongresszuson Herzl előterjesztette a britek ajánlatát, mely heves tiltakozást és hatalmas felháborodást váltott ki – a szervezet pedig majdnem feloszlott. 1905-ben végleg elutasították az ugandai elképzelést.

Herzl Tivadar 1904. július 3-án Bécsben tüdőgyulladás és szívélgtelenség miatt elhunyt. Földi maradványait – végakaratainak megfelelően – az állam megalapítása után, 1949-ben, Izraelbe szállították. Nevét az egyik legfejlettebb város, Herzlija őrzi.

Izrael Állam kikiáltása a fényképe alatt történt meg.

„En magam feladatokat befejeztem tekintem ennek az iratnak a közzétételével. A szót újból csak akkor ragadom meg, ha figyelemre méltó ellenfelek támadásai arra készítetnek majd, vagy ha arról lesz szó, hogy előre nem látható kifogásokat cáfoljak meg, tévedéseket oszlassak el.

Nem helyes még ma, amit mondok? Megelőztem talán koromat? Nem elég súlyosak még a zsidók szenvedései? Látni fogjuk.

Maguktól a zsidóktól függ tehát, hogy ez az államirát egyelőre csak egy álamregény marad-e. Ha ez a nemzedék még túl poshadt, támad majd egy másik, magasabb, jobb nemzedék. A zsidók, akik akarják, megteremtik államukat, és azok meg fogják érdemelni.”

Akár a Memento70 is választhatta volna alapgondolatul Herzl sorait.

„Ha holmi egyes egyén vállalkozásáról lenne szó, meglehetősen örült gondolat volna, de ha sok zsidó egyszerre fog hozzá, úgy tökéletesen ésszerű az ügy, és megvalósítása semmi említésre méltó nehézségbe nem ütközik.”

Memento70

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turisták-
nak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zug-
lóban, Vezér u. 156. VITAPHARM.
Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Mik-
lós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumok-
kal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-
4778. www.drviragdentall.hu és
www.mini-implantatum.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz me-
gyek. 06-20-551-4580.

Otthoni szakápolást vállalunk Budapest
területén, szükség esetén egyedi szakor-
vosi ellátással és gyógyászati segédesz-
közök helyszínre telepítésével. Együtt-
működünk a háziorvossal, kórházi szak-
orvosokkal. Kóser étkeztetést is biztosít-
unk. Szakmai működési engedéllyel és
felelősségbiztosítással rendelkezünk.
Tartós megrendelés esetén árkedvez-
ményt adunk. E-mail cím: alarmcen-
trum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon:
+36-30-443-1016.

Tóthné Hűvös Katalin fogtechnikus
mester. Fogsorok, hidak készítése, javítá-
sa soron kívül. Fogszabályozó, fogfe-
héritő. Fogászati háttér biztosított. Szolid
árak. Mozgáskorlátozottakhoz házhoz
megyünk. Hétfői ügyelet. 1013 Bp.,
Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaud-
varhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-
356-9372.

Önkéntes munka Izraelben! Most
igazán nagy szükség van Rád! Ha
szeretnél segíteni, gyere velünk! Csoport
indul augusztus 31-én, majd az őszi
ünnepek kivételével háromhetente. Je-
lentkezés: Deutsch János, 06-20-233-
8454, lljano@freemail.hu, vagy szemé-
lyesen az Izraeli Kulturális Intézetben
minden kedden, 16-17 óra között.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, má-
solás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás,
névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II.,
VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós,
06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Víz-, gáz-, fűtőszelvény, lakásfelújítás.
Farkas Zsolt, 06-30-381-0672

Festői környezetben, dombtetőn,
fenyőfák között panorámás, különálló,
kétszintes, összkomfortos, új családi ház
garázzsal, nagy kerttel, díszhalas meden-
cével Budakeszitől 16 km-re 42 millió
Ft-ért eladó. Azonnal költözhető. Tel.:
+36-30-973-0452, +36-1-243-4420.

Idősek gondozását vállalja többéves iz-
raeli tapasztalattal rendelkező hölgy,
akár beföldön is. +36-30-381-0384.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek
Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujélet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető
az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk
intézkedése a 06-(80)-444-444-es ingyenes
zöldszámon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Órajavítás, antik órák teljes restaurálá-
sa, esetleg oda-vissza szállítással. Órák,
elemek, csatok, óraszíjak (erős csuklóra
is) nagy választékban. Tel.: 06-70-505-
5620, napközben. VII., Garay-Murányi
u. sarok, a Garay térenél. Jung Péter. Web:
www.jungoras.hu

Kivehető fogsorok javítása, készítése.
Igény szerint házhoz megyünk. Bejelent-
kezés: +36-30-398-3107.

Ferenc körúton eladó II. emeleti, teljesen
felújított, 32 m²-es, szép, csendes lakás új
bútorokkal. Azonnal beköltözhető. Ár: 11
millió. Tulajdonostól: 06-30-331-2170.

Eladó Újlipótvárosban, Radnóti Miklós
utcában 2 szobás, 50 m²-es, felújított lak-
ás jó állapotú házban. Azonnal
költözhető. Ára: 16,5 millió Ft. Tel.: 06-
30-253-0577.

Eladó Budapest VI., Rózsa utcában egy
kitűnő állapotú, világos, IV. emeleti, 65
m²-es lakás 75+14 m²-es terasszal az Iza-
bella Kert lakóparkban. Ár: 35 490 000 Ft.
Tel.: 06-30-253-0577.

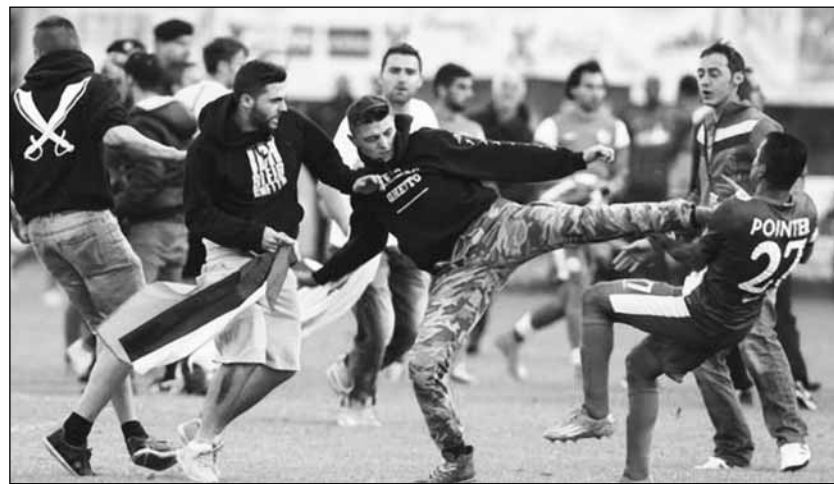
**Nagyszüleim, dédszüleim áldott emlé-
kére alapítandó emlékmúzeumba** kiál-
lítás, oktatás, a zsidóság kultúrájának
megőrzése céljából várom családi emlé-
kek (képek, dokumentumok, kegytár-
gyak) és esetleg anyagi támogatás fel-
ajánlását. Ezúton is köszönöm az eddigi
adományokat. A múzeum létrejöttét
megelőzően Lödör vador (Nemzedékről
nemzedékre) címmel vándorkiállításra
lesznek láthatók a tárgyak. Rosenfeld
Dávid, 1074 Bp., Alsóerdősor u. 22. 06-
1-950-3024, 06-70-614-6565.

Pogrom a meccsen

Egészen a 84. percig nem volt semmi gond az Ausztriában rendezett
Lille-Maccabi Haifa felkészülési meccsen, amelyen 2:0-ra vezettek a fran-
ciák, ám akkor elszabadult a pokol: huligánok futottak be a pályára palesztin
zászlókat lobogtatva, majd válogatás nélkül elkezdtek ütni-rúgni az izraeli
csapat játékosait.

A játékvezető asszisztenseivel megpróbált úrrá lenni a helyzeten, majd
gyorsan lefújta a mérkőzést, miközben a szervezők is igyekeztek kimenteni a
játékosokat a huligánok közül.

(Forrás: Garai-Szakács László/vs.)

„Látványtüntetés” az izraeli követségnél „Nemzeti” motorosok, neonácik kontra zsidók, izraeliek

Flashmob, azaz villámgyülekezés.
Ez egy olyan tüntetési forma, amit
nem kell bejelenteni a rendőrségen.
Ily módon gyűlt össze vagy 40-50
ember, hogy megmutassa a Jobbik-
nak (ők voltak a hivatalos tüntetők),
vannak néhányan, akik nem félnek...
Izraeli zászlókkal integettek a félel-
metes hangerővel érkező „nemzeti”
motorosoknak, miközben a lubavi-
csiak tfilin-kitelepüléssel próbálták
jobb belátásra bírni a flashmob
részvevőit.

A rendőrség – sorfalat alkotva
véde a... kiket is? Zsidó közéletünk
egyik vezetője a parancsnokukkal
„beszélgetett”, meglehetősen nagy
vehemenciával: ezeket a rohadt náci-
kat véditek, akiknek a nagyszülei
belelőtték nagyapát a Dunába?
Válasz nem volt, csak annyi, hogy a
flashmob mindössze néhány percre
érvényes. Jó! Akkor majd átme-
gyünk a fenti sarokra, majd végigjár-
juk a környéket, betartva a szabályt!
A parancsnok ezt nem tartotta jó öt-
letnek, de már jöttek is a motorosok,
akik rohamisajkuk alól nézték az iz-
raeli zászlókkal felszerelkezett cso-
portot, majd kegyetlen dudálás köze-
pette felbőggették gépeiket.

Beszólások

– Rohadt zsidók!

– Te tetű náci!

– A müncheni merénylőket is utol-
értük, már a föld alatt vannak. Tite-
ket is megtalálunk!

– Az egész világ utál benneteket!

– Irakban, Szíriában a kereszté-
nyeket irtják! Mentek majd azokra a
követségekre is? Szép kis kereszté-
nyek vagytok!

– Gyerekgyilkosok!

– Add meg a számodat! Felhívlak
és megbeszéljük! Én nem félek, már
mondom is az enyémet, és fényké-
pezzél is le, tegyél fel a Kurucinfóra!

Hát ez történt július 24-én, csütörtök
este az izraeli nagykövetségnél.

(kép)

MEMEN70

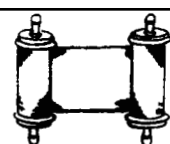
Tisztán
emlékezünk

Támogasson!

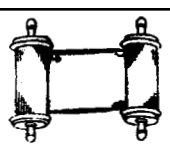
Számlaszám:

11707024-20386324

www.memento70.hu

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Aug 8.	Szombat reggel Aug 9.	Péntek este Aug 15.	Szombat reggel Aug 16.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	19.30	9.00	19.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfaluvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Scheiber S. u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	20.00	8.00	19.50	8.00
Alma u. 2.	18.00	8.45	18.00	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	20.00	9.00	19.50	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	19.50	8.00	19.40	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.50	8.00	19.40	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.30		18.30	
Kaposvár (Bérsényi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	
Siófok (Széchenyi út 4.)	19.00		19.00	

NAPTÁR

Augusztus 5. kedd
Augusztus 8. péntek
Augusztus 9. szombat

Áv 9.
Áv 12.
Áv 13.

Tisá bööv böjt
Gyertyagyújtás: 7.50
Szombat kimenetele: 8.59
Sábbát náchamu
Chámisá ászár bööv
Gyertyagyújtás: 7.38
Szombat kimenetele: 8.46

Augusztus 11. hétfő
Augusztus 15. péntek
Augusztus 16. szombat

Áv 15.
Áv 19.
Áv 20.

Egyetemi pedagógusi végzettséggel, 5 éves pedagógusi szakmai
gyakorlattal és közoktatási vezetői végzettséggel rendelkező igazgatót
keresünk a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség
által fenntartott 12 osztályos oktatási intézménybe.
Fényképes önéletrajzot, motivációs levelet és oklevélmásolatokat
kérünk. E-mail cím: zsofia@orthitk.t-online.hu

VII. kerületi székhellyel működő hitközség keres megfelelő
képesítéssel és közoktatási gyakorlattal is rendelkező főkönyvelőt.
Az írásos, fényképes pályázatokat az alábbi e-mail címre kérjük
küldeni: zsofia@orthitk.t-online.hu

Támogatóink:

nka
Nemzeti Kulturális Alap

MAZSÖK

Befektetés a jövőbe a kiskunhalasi nyári tábor

Róna Tamás rabbi-táborvezető beszámolója

Idén ötödik alkalommal nyitotta meg kapuit a világ különböző tájairól érkezett gyerekek előtt a Kiskunhalasi Zsidó Nyári Tábor. Több ezer éves óta visszatérő vendégekként vették birtokukba a helyi zsinagóga gondosan ápolta, hatalmas kertjében álló vendégházakat, mert, mint egyikük fogalmazott, „egyszerűen nem lehet kihagyni a nyár legnagyobb buliját”. A támogatók, *Feldmájer Péter*, *Grósz Andor*, *Raáb András* és *Berman Dávid* elnökök, illetve a szervezők, *Markovics Zsolt* főrabbi, *Nógrádi Gergely* kántor és jómagam igyekeztünk megfelelni az elvárásoknak: a bábszínházi előadások, a kézműves-foglalkozások, a strandolás, a focikupa, a Ki mit tud? és a rengeteg közös játék mellett természetesen nagy hangsúlyt kapott az ifjú táborozók zsidó történelemmel, hagyományokkal és vallással való megismerése. Mindehhez a két felkészült koordinátor, *Kovács Annamária Babi* és *Fésűsné Bakos Ági*, a fáradhatatlan *Bánó Sárika* vezette konyhai csapat, néhány odaadó szülő és kilenc tündéri mádrich volt segítségünkre. Ennek is köszönhető, hogy péntek este több mint nyolcvan fogadtuk a szombatot, többek között a feleségével és két kislányával érkező *Kellermann Jichák* rabbi helyettes előimádkozásával.

Őszinte örömünkre a halasi táborban évről évre újabb és újabb hálószobákat és tisztálkodó helyiségeket kell kialakítanunk az egyre növekvő létszám miatt. Idén, az igazgatóválasztással kapcsolatos elfoglaltsága ellenére is, személyesen látogatott el hozzánk a Mazsihisz elnöke, *Heisler András* és a szervezet alelnöke, *Feldmájer Péter*, akik további támogatásukról biztosították a tábor szervezőit.

Ennyit a beszámoló hivatalos részéről. És most, kérem, engedjenek meg nekem a kedves olvasók egy kicsit személyesebb hangvételt. Néhányan a felnőttek közül egy este lecsúszlunk az egyik legnagyobb hálóteremben, és elalvást előtt őszinte, mély beszélgetésbe merültünk az ágyukon könyöklő fiúkkal. Csakhamar kiderült, hogy a zsidóságukat felvállaló vagy a vallási kötődésüket legalábbis nem titkoló gyerekek gyakran nehéz helyzetben vannak a saját iskolai környezetükben. Őszinte szavaik nyomán nyilvánvalóvá vált, hogy tulajdonképpen nyárról nyárra ez a tábor erősíti meg az önbi-

Róna Tamás rabbi bencsol(tat)

zalmukat, s itt, Kiskunhalason, igazán biztonságban érezhetik magukat.

Elgondolkodtató beszélgetés volt. Még inkább megerősített bennünket abban, hogy bár a tábor megszervezése hat hónapig tart és jelentős anyagi és emberi erőforrásokat igényel, a tartalmas szórakozás és a re-

mek kikapcsolódás mellett voltaképp befektetés a jövőbe. Ahogy halasi táborozóinknál a lángok, úgy lobban fel bennünk a remény minden júliusban a boldog, kipirult gyerekek arcát látva: igen, a Kárpát-medencében is van zsidó jövő!

SPÁNN GÁBOR

Éjjeli őrzés

Bocsánatot kérek azokról az olvasóktól, akik a képzőművészet rajongói, hogy a világ egyik leghíresebb és legismertebb festményének, Rembrandt remekének címét így „lenyúltam”. De ez jutott eszembe legelőször annak kapcsán, hogy az úgynevezett „náci megszállás áldozatainak emlékművét” az éjszaka leple alatt állították fel. Én nappal néztem meg, de bocsássák meg nekem, én mint holokauszt túlélő nyomát sem láttam a szoborban az áldozatokra való emlékezésnek. Tekintve, hogy képzőművészeti előképzettségem egy fapados laikusé, röviden annyi a véleményem a szoborról, hogy ez nem más, mint egy történelmi kert törpe. Ennek hosszabb kifejtésére nincs mozgásterem.

Ez a jegyzet nem is erről szól. Megerősítendő a cím jogosságát, nem tudom, Önök is észrevették-e, évek óta megfordult a napirendünk. Valamikor sorsdöntő kérdésekben arra illetékesek nappal határoztak. Néhány éve szinte minden fontos dolog éjjel történik. Éjszaka dönt a parlament az Alaptörvény módosításáról, éjszaka vágják ki a Kossuth tér fáit úgy, hogy a zöldék még zöldebbek lesznek, és úme, most éjszaka állították föl azt a szobrot, ami ellen hónapok óta nappal ezrek tiltakoztak. Kár, hogy a felállításánál mindössze kb. 100 rendőr volt jelen, nyilván azt hitték, ez a kiképzésükhöz tartozik. Fiatalkoromban mind a rádióban, mind lemezen óriási siker volt egy sláger, amelynek első sora így szólt: „Látta-e már Budapestet éjjel?” Hát javasolom, hogy ezentúl vigyázzon szemünket az éjszakra vessük, mert akkor dől el minden. Visszatérve az emlékműhöz: lehet, hogy emiatt többen megköveznének, de én egyáltalán nem csodálkoztam világra jöttének körülményein. Aki azt képzelte egy percig is, hogy nem állítják fel, annak ajánlom, keressen olyan apróhirdetést, melyben valamelyik színház naivát keres. Én már megbékéltem rég azzal, hogy ami Ságvári Endre utca volt, az most Keresztes-Fischer köz lesz, hogy József Attila vagy Zsolt Béla kötetét helyett Wass Albertet vagy Tormay Cécile-t találom a kirakatban. És egyáltalán nem hoz lázba az, amit ma emlékezetpolitikának neveznek. Ezzel az emlékművel viszont más bajom van. Idegen nyelveket tökéletesen beszélő újságíró kollégák hívták fel a figyelmünket arra, hogy a szobor talapzatán olvasható szinte valamennyi idegen nyelvű felirat nyelvtanilag hibás. Ebből engem mint zsidó embert leginkább a héber nyelvű érdekelt. Én magam nem értek, írok vagy beszélek héberül, de számomra tökéletesen megbízható, ha egyik rabbin rávilágít arra, hogy az emlékművön található felirat „áldozat” szava nem alkalmazható az Auschwitzban meggyilkolt, vagy munkaszolgálatban elpusztított százazrekre, mert amit odaírtak, azt a héber kizárólag szentélybeli szertartás áldozati állatára használja. A rabbi még arra is rávilágított, hogy a szavak is rossz sorrendben láthatók, a szöveg értelmetlen, zagyva. Erre mondaná a fiam, hogy ez bizony égés...

Az én ifjúságomban – mely az 50-es évekre esett – a regnáló hatalom, az ún. népi demokrácia száműzte szótárunkból a zsidó szót. Hallgatolagosan tabu volt, nem lehetett sem kimondani, sem leírni. Ha egy zsidó ember meghalt, a gyászjelentését minden újságnak (többek között az Új Életnek is) úgy kellett lehozni: temetése ekkor meg ekkor lesz a X. Kozma utca 6. szám alatti temetőben. A legemlékezetesebb eufemisztikus trükk volt, hogy már a laza, slamos szocializmusban is mennyire vigyáztak erre. Úgy emlékszem, 1980-ban látogatott Magyarországra Barbra Streisand, a világhírű musicalsztár. Vallásos zsidó lévén, ragaszkodott

ZSIDÓ VILÁGHÍRADO

Ciprus

A Cyprus Mail című napilap tájékoztatása szerint a szigetországban megemlékeztek az angolok által internált zsidók gyűjtőtáborai megszüntetésének 65. évfordulójáról. Az 1946–49 között működő, szögesdróttal is körülvett táborokban összesen mintegy 53 000 személy tartózkodott. A holokauszt túlélőit szállító hajókat a britek nem engedték Palesztinában kikötni, utasikat Cipruson őrizték. A megosztó politikát folytató londoni kormány csak korlátozott számú zsidó bevándorlását engedélyezte. Az évforduló alkalmából a helyi önkormányzat létrehozta „A béke kertje” emlékligetét Kszilotimbu településen. *Nikosz Anasztaziadesz* köztársasági elnök Dekéliában emléktáblát avatott azoknak a helyi lakosoknak a tiszteletére, akik élelemmel és más módon segítettek a Cipruson őrzött zsidókat. Az államfő méltatta az országa és Izrael közötti sokoldalú kapcsolatokat is. A menekültek nehéz sorsát Leon Uris az Exodus című könyvében örökölte meg, amelyből később film is készült.

Oroszország

Becslések szerint mintegy 15–20 000 szubotnyik zsidó él Dél-Oroszországban és Szibériában. Eredetileg egy keresztény szekta tagjainak tartották őket, akik olyan zsidó szokásokhoz ragaszkodtak, mint a szombat tartása és a férfiak körülméletlése. Őseik parasztok voltak, akik később áttértek a zsidó hitre. A 19. század elején I. Sándor cár büntetésből az ország távoli vidékeire száműzte a pravoszláv vallást elhagyókat. A második világháború idején több ezer szubotnyikot gyilkoltak meg a náci megszállók. Az elmúlt évtizedekben sokan elhagyták Oroszországot, és Izraelbe távoztak.

Nagy-Britannia

Natan Levy, az Észak-Londonban lévő Edgware körzet 40 éves ortodox rabbija, a Brit Zsidók Képviselő-testületének egyik vezetője elhatározta, hogy megtartja a muzulmán ramadánt, de tette követésére nem biztatott másokat. A harminc napig tartó böjt idején hajnaltól napnyugtáig nem lehet sem ételt, sem italt fogyasztani, de a muszlim péntek helyett a rabbi szombaton tartotta a pihenőnapot. *Natan Levy* kijelentette, hogy cselekedetével a két közösség közötti párbeszédet szeretné elősegíteni, és csökkenteni akarja azokat a negatív hatásokat is, amelyeket a szélsőséges iszlám szervezetek akciói okoztak a zsidó közösségekben. Döntését követően gyermekei azt kezdték tőle, hogy vajon egy imám mikor fogja megtartani a zsidók szent ünnepét, a jom kippurt?

Kovács

Emlékmű és vélemény

(ATVhu)

hozzá, hogy találkozzon személyesen a csodarabbinak számító *Scheiber Sándor* professzorral. A Népszabadság kényszerűségből készített a találkozóról egy fotót. Gondosan ügyeltek arra, hogy a Rabbiképző Intézet igazgatójának fején a kipa ne látszson, és a képaláírás a következő volt: *Barbra Streisand* amerikai színésznő találkozott *Scheiber Sándor* orientalistaival. Jó, mi?!

A rendszer váltást követően újra „divatba jöttünk”. Talán *Csurkával* kezdődött a zsidóság, s ami addig általában csak futballstadionok alapja volt, polgárjogot nyert bizonyos sajtótermékekben, a közbeszédben, és később a Parlamentben is. Akinek műveltsége és jó ízlése úgy diktálja, az sztaniolba csomagolva zsidózik (kisebbségi népcsoport, törpe minoritás, idegenszívű kisebbség), de van, aki nyíltan, zászlóra tűzve hirdeti a harcot a nemzetközi cionista összeesküvés magyar páholya ellen. Miután ez nálunk kivédhetetlen (gyűlöletbeszéd büntetethetőségének megakadályozása), így politikusaink és a közélet egyéb szereplői is egyre gyakrabban használnak héber vagy jiddis szavakat. Hogy az emlékművön hibás a felirat, az csupán annyi szerintem, hogy akik készítették, ezt is éjszaka csinálták, és a sötétben összecserélték a Wikipédiát a logopédiával. De én most ingyen és bérmentve mindazok számára, akik a jövőben esetleg felszólalnak és héber vagy jiddis kifejezésekkel kívánnak élni, adok egy tanácsot. Vigyázzanak, mert mind a héber, mind a jiddis szavaknál komoly taposóaknával ér fel, hogy akár csak egy betűnyi differencia is azonnal más értelmet adhat a kimondott vagy leírt szónak, és bizony óvatosan kell bánni az alkalmazott használt kölcsönkifejezésekkel. Álljon itt egy kis bemutató kéziszótár.

Nem mindegy, hogy valaki cőreszt vagy tőheszt emleget.

Mást jelent a chrajszesz, mint a brajgesz.

És nem mindegy, hogy valaki micvét gyakorol, vagy megmártózik a mikvében.

Ciki, ha valaki összecseréli a snóert a snóderrel.

De óriási a különbség a kvitli és a kitli között is.

És higgyék el, teljesen mást csinál, aki humecol, mint aki hochmecol.

Egyben biztos vagyok. Mi, zsidók, bárki szólaljon meg róluunk bárhol, sosem fogjuk összecserélni a drósét a róséval.

...és ideje van
a nevetésnek

A processzorok füsttel működnek.
Ha kijön belőlük a füst, nem működnek tovább.

Az áram alatt lévő alkatrész
ugyanúgy néz ki, mint amelyik nincs
áram alatt. Csak más a fogása...

Azért van a vonaton két moz-
donyvezető, mert ott akkora a zaj,
hogy egy ember el se tudná viselni!

Optimista az, aki azt hiszi, hogy a
lég a szobában a kijáratot keresi.

A törhetetlen játékok legfőbb hasz-
na, hogy ezekkel kiválóan össze lehet
törni minden mást.